

PROBLEMAS, KYLANČIOS TAIKANT LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINĮ KODEKSA

Gintautas Bartkus

Lietuvos Pramonininkų Konfederacija
Vokietijos darbdavių organizacija “Nordmetall”

CK chronologija

- 1840 m. nustojo galioti 1588 m. Trečiasis Lietuvos Statutas
- Galiojo 1964 m. Civilinis kodeksas, pagrįstas marksizmu-leninizmu
- Darbo grupė Civilinio kodekso projektui parengti buvo sudaryta 1991m. lapkričio 20 d. LR AT Prezidiumo nutarimu.
- CK projektas buvo pateiktas Seimui 1996m. spalio 8 d.
- 1996 m. spalio 23 d. Lietuvos Respublikos Seimas apsvarstė Civilinio kodekso projektą ir nutarė paskelbti visuomenei svarstyti.
- Po svarstymo projektas buvo patobulintas atsižvelgiant į gautas pastabas ir pasiūlymus.
- Projektą teigiamai įvertino užsienio ekspertai: J.Bonell (Italija), prof. E.Hondius (Olandija), prof. P.Schlechtriem (Vokietija), prof. F.Feldbrugge (Olandija), prof. J. van Erp (Olandija), PHARE ekspertai D.Philipe (Belgija) ir M.Prinz (Vokietija).
- UNICEF įvertino civilinį kodeksą kaip vieną pažangiausių vaiko teisių apsaugos reglamentavimą

CK priėmimas

- Civilinis kodeksas buvo priimtas 2000 m. liepos 18 d. (Už balsavo 81 Seimo narys, prieš – 0, susilaikė-3)
- Civilinis kodeksas įsigaliojo 2001 m. liepos 1 d.
- Juridinių asmenų registras pradėjo veikti 2004 m. sausio 1 d.

Naujas Civilinis kodeksas – tikslas ir esmė

- Lietuvos teisės suderinimas su ES teise
- Lietuvos teisės suderinimas su tarptautinės teisės normomis
- Teisinis naujų ekonominių santykių reguliavimas
- Civilinių santykių kodifikavimas:
 - Vientisumas
 - Stabilumas
 - Spragų pašalinimas

CK įgyvendinimo priežiūra

- Teisėkūros principų reikalavimas
- Teisingumo ministerijos sudaryta darbo grupė
- 237 pastabos susijusios su įgyvendinimu
 - Nesuderinamumas su kitais įstatymais
 - Žemė ir kitas nekilnojamas turtas
 - Turizmas ir kelionių organizavimas
 - Komentaro trūkumas (IV ir VI knygos II dalis)

Lietuvos teisės suderinimas su ES teise

- Direktyvos įmonių teisės klausimais - juridinių asmenų teisinio reglamentavimo bendroji dalis
- EEB direktyva Nr. 86/6537/EEC dėl prekybos agentų veiklos (CK 2.152-2.168 str.)
- Vartojimo sutarčių sudarymo ir vykdymo srityje - EB 1993 m. direktyva dėl nesažiningų sąlygų vartojimo sutartyse (CK 6.188 str.); EEB 1985 m. direktyva dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už netinkamos kokybės produkcijos, unifیکavimo bei ją pakeičianti ir papildanti EB 1999 m. direktyva (CK 6.292 – 6.300 str.); EB 1997 m. direktyva dėl vartotojų teisių apsaugos sutarčių, sudarytų naudojant ryšio priemones atžvilgiu (CK 6.366, 6.367 str.); EB 1999 m. direktyva dėl tam tikrų vartojimo prekių pardavimo ir su tuo susijusių garantijų aspektų (CK 6.353, 6.363 ir kt. str.); EB 1998 m. direktyva dėl vartotojų teisių apsaugos, žymint vartotojams siūlomų prekių kainas (CK 6.353 str.); EB 1994 m. direktyva dėl pirkėjų, perkančių teisę tam tikru laiku naudotis gyvenamosiomis patalpomis, apsaugos (CK 6.369, 6.370 str.); EEB 1985 m. direktyva dėl vartotojų teisių apsaugos, kai prekių pardavimo ir paslaugų teikimo sutartys sudaromos ne šiai veiklai skirtose patalpose (CK 6.357 str.), EEB 1990 m. direktyva dėl kelionių paketų organizavimo ir vykdymo (CK 6.747-6.755 str.); EEB 1986 m. direktyva dėl vartojimo kreditų (CK 6.886-6.891 str.) ir kt.
- Taip pat buvo įvertintos atitinkamos Europos Komisijos išaiškinimų, atitinkamų reglamentų nuostatos atskirais konkurencijos teisės klausimais (pvz., konkurencijos taisyklių taikymą distribuciniams susitarimas, franšizės santykiams ir pan.).

Lietuvos teisės suderinimas su tarptautinės teisės normomis

- 1980 m. Romos konvencija dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (CK 1.37-1.42 str.).
- 1988 m. Otavos konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo (CK 6.567-6.574 str.).
- 1988 m. Otavos konvencija dėl tarptautinio faktoringo (CK 6.903-6.912 str.).
- 1980 m. Vienos konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo.
- UNIDROIT (Tarptautinio privatinės teisės unifikavimo instituto) parengti tarptautinių komercinių sutarčių principai;
- Europos Tarybos rekomendacijos bei rezoliucijos
- 1983 m. Ženevos konvencija dėl atstovavimo sudarant tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutartis (CK 2.169-2.175).

CK ir derinimas

- Derinimo spragų nepastebėta
- Turizmo paslaugos ir ES direktyva

EEIG ir SE

- Veiklos ribotumas
- Nauji institutai

CK kodifikavimo tikslų įgyvendinimas

- Nekeistas nuo 2001 m.
- 17 straipsnių pakeista 2004 m. balandžio 27 d.
- Europos Sąjungos teisės aktus įgyvendinančių įstatymų pirmenybė

Komercinė-ūkinė veikla

- Dualizmo atsisakymas
- Prekyba
- Verslas
- Komercinė-ūkinė veikla yra veikla, kuria siekiama naudos ją vykdančioms asmenims
- Pelno siekimas ir nesiekimas

Juridinių asmenų skirstymas

Skirstymo pagrindai

- veiklos pobūdis
- veiklos sritys
- turtinė atsakomybė
- tikslai

Viešieji juridiniai asmenys

Požymiai

- Tikslas
 - visuomenės interesai
 - grupių interesai
- Negauna naudos steigėjai ir dalyviai
- Gali gauti pelną

Viešųjų juridinių asmenų teisinės formos

- Valstybės ir savivaldybės įmonės
- Biudžetinės įstaigos
- Viešosios įstaigos
- Labdaros ir paramos fondai
- Asociacijos
- Politinės partijos
- Profesinės sąjungos

Viešųjų juridinių asmenų klasifikavimas pagal veiklos pobūdį ir sritį

- Administravimo subjektai = biudžetinės įstaigos
- Paslaugų (gamybinės) teikėjai = Valstybės ir savivaldybės įmonės, viešosios įstaigos
- Labdaros ir paramos teikėjai = Fondai
- Grupinės interesų gynimo organizacijos = Asociacijos, visuomeninės organizacijos, politinės partijos, profesinės sąjungos

Mokesčiai (JAV pavyzdys)

- I visos pelno organizacijos
- II-IV labdaros ir paramos organizacijos
- II mokyklos, religinės organizacijos, sveikatos įstaigos ar turinčios “visuomenės paramą”
- III fondai, išleidžiantys 85% patiemis vykdant labdaros ir paramos programas
- IV fondai, teikiantys labdarą ir paramą

Nauji registrai

- Juridinių asmenų registras
- Vedybų sutarčių registro
- Testamentų registras

Juridinių asmenų registras

- Duomenų patikimumas
- Finansinės atskaitomybės atskleidimas
- Notaro dalyvavimas
- Informacijos prieinamumas

Dalyvio pareigos

- Elgtis sąžiningai
- Subsidiarinė atsakomybė
- Veiksmai negali prieštarauti bendrovės veiklos tikslams
- Priverstinis akcijų pardavimas

Sąžiningas elgesys

- Priežastinis ryšys
- Kontrolės laipsnis
- Deliktinė prievolė ar kitos šalies silpnumas
- Valdymo formalumų prioritetas
- Adekvatus kapitalo suformavimas

Veiksmai prieštaraujantys tikslams

- Pareigų nustatytų įstatymuose ar įstatuose nevykdymas
- Nepriima ar vengia priimti reikiamus sprendimus
- Naudojimas turtu asmeniniams ar trečiųjų asmenų interesams tenkinti
 - Sandoriai su akcininku, akcininku - direktoriumi
 - Informacijos panaudojimas
 - Žalos atlyginimo nereikalavimas

Juridinių asmenų valdymo organai

- Organų struktūra
- Valdymo organai
 - Vadovas
 - Valdyba
- Atsakomybės ribos ir kompetencija
- Vadovas ir darbuotojas

Valdymo organo nario pareigos

- Sąžiningumas ir protingumas
- Lojalumas
- Konfidencialumas
- Interesų konfliktų vengimas
- Turto atskyrimas

Sąžiningumas ir protingumas

- Elgimasis taip kaip elgtųsi apdairus asmuo
 - Informacijos surinkimas
 - Ekspertų išvados
- Elgimasis *bona fide*
 - Nėra interesų koflikto
 - Nėra painiojamas turtas
 - Sprendimas susijęs su informacija

Lojalumas

- Veikimas pagal įstatus ir akcininkų sprendimus
- Rūpinimasis gerove ir aktyvus tikslų siekimas
- Informacijos akcininkams atskleidimas

Konfidencialumas

- Saugoti komercinę, gamybinę ir profesinę paslaptį
- Siekti, kad kiti vykdytų konfidencialumo pareigą
- Konfidenciali informacija – informacija kuri turi vertę todėl, kad jos nežino kiti

Interesų konflikto vengimas

- Pareiga vengti
- Atsiradus konfliktui informuoti
 - Kolegas, arba
 - Paskyrusius asmenis
- Interesų konflikto apibrėžimas nepateikiamas

Turto atskyrimas

- Negalima naudoti turto asmeniniams poreikiams
- Negalima naudoti turto trečiųjų asmenų interesais
- Turtas yra ir informacija
- Naudojimas turi būti aptartas

Principų įgyvendinimas

- Principai kaip teisės šaltiniai
- Teisingumo, sąžiningumo ir protingumo principai
- Testas ir taikymo ribos